

OPZET VAN DE PRESENTATIE

Kernverplichtingen Wwft (cliëntenonderzoek en het melden van ongebruikelijke transacties)

Knelpunten volgens banken, cliënten en toezichthouders/OM

Enkele cijfers

Mogelijke oplossingen

WAT IS WITWASSEN?

“Witwassen is het verbergen en/of een schijnbaar legale status geven aan een voorwerp dat afkomstig is uit een misdrijf, zodat het besteed en geïnvesteerd kan worden in de bovenwereld”.

Hoewel witwassen meestal betrekking heeft op geld, kan het ook om andere zaken gaan (kunst, edelmetalen, ed.).

Het misdrijf (het gronddelict dat aan witwassen voorafgaat) kan in principe elk misdrijf zijn (een misdrijf m.b.t verdovende middelen, mensenhandel, maar ook fraude zoals belastingfraude, hypotheekfraude of zorgfraude).

KERNVERPLICHTINGEN WWFT - CLIËNTENONDERZOEK (ART. 3-11 WWFT)

Banken zijn verplicht om zowel bij nieuwe als bij bestaande cliënten een cliëntenonderzoek te verrichten. Dit onderzoek dient de bank onder andere in staat te stellen om de cliënt te identificeren (UBO) en de identiteit te verifiëren, de aard en het beoogde doel van de zakelijke relatie vast te stellen en een risicoprofiel op te stellen.

Dit is risicogebaseerd (hoog risico -> verscherpt onderzoek) en een doorlopend proces waarbij een risicoprofiel kan veranderen.

KERNVERPLICHTINGEN WWFT – MELDEN VAN ONGEBRUIKELIJKE TRANSACTIES

(ART. 12-23AA WWFT)

Banken zijn verplicht om een verrichte of voorgenomen ongebruikelijke transactie onverwijld nadat het ongebruikelijke karakter van de transactie bekend is geworden, te melden aan de Financial Intelligence Unit Nederland (Art. 16 Wwft). Waarbij de ongebruikelijke aard van transacties moet worden beoordeeld op basis van zowel subjectieve als objectieve indicatoren (Uitvoeringsbesluit Wwft 2018).

Objectieve indicator -> altijd melden.

Subjectieve indicatoren: afhankelijk van de omstandigheden van het geval. Is er aanleiding om witwassen te veronderstellen -> dan melden, anders niet (eigen verantwoordelijkheid van de bank).

KERNVERPLICHTINGEN WWFT – DE KOSTEN

Voor banken kunnen de **kosten van risicobeheersing voor witwaspreventie** oplopen tot ongeveer 40 uur of € 4.000,- **per klant per jaar**.

Bij de schatting van de gemiddelde kosten van banken per klant per jaar is rekening gehouden met:

- veronderstelde frequentie van CDD-onderzoek;
- veronderstelde werklast per klant van **40 uur** per dossier voor klanten met een **hoog risico**, **20 uur** voor klanten met een **normaal risico** en **10 uur** voor klanten met een **laag risico**;
- veronderstelde kostentarieven: € 20,-/ 100,- per uur afhankelijk het uitvoeren van de werkzaamheden in Nederland of offshore.

Bron: Ongewenste effecten van de-risking voor klanten en banken 2022 (PWC)

KNELPUNTEN BANKEN - UITEENLOPENDE BELANGEN

Spanningsveld tussen de bank als commerciële organisatie (business) en het publieke belang van de poortwachtersfunctie (compliance).

De administratieve lasten en kosten van naleving van de Wwft zijn enorm en stijgen.

Vanwege de risicogebaseerde benadering en open normen is het vaak onduidelijk over welke kwaliteit en kwantiteit van personeel en technologische middelen een bank dient te beschikken om onregelmatigheden te detecteren.

Hoge boetes door toezichthouders en reputatieschade hebben impact op de commerciële resultaten.

KNELPUNTEN BANKEN - UITEENLOPENDE BELANGEN – DE BOETES

Opgelegde boetes door DNB:

2018: ING €775 miljoen (675 boete, 100 wederechtelijk verkregen voordeel).

2021: ABN-AMRO €480 miljoen (300 boete, 180 wederechtelijk verkregen voordeel).

O.a. Volksbank en Rabobank momenteel onderwerp van onderzoek.

Kans op **strafrechtelijke vervolging** van bestuurders (ING, ABN AMRO).

Opmerkelijk: beurskoers van de ABN AMRO daalde met ruim € 2 miljard, wat de Nederlandse staat (56,3% eigenaar) een verlies opleverde van €1,1 miljard.

KNELPUNTEN BANKEN - CONFLICTERENDE WET- EN REGELGEVING

De privacywetgeving is de grote beperkende factor op de uitvoering van de Wwft (bijvoorbeeld bij hypotheekfraude).

Wet- en regelgeving waar andere poortwachters mee te maken hebben (geheimhoudingsplicht die van toepassing kan zijn op advocaten, notarissen accountants en belastingadviseurs).

Spanningsveld tussen de algemene zorgplicht van financiële instellingen op grond van de Wft en de naleving van de Wwft. Beëindigen of weigeren relatie soms niet mogelijk omdat de gevolgen onevenredig zijn voor klanten (Yin Yang).

KNELPUNTEN BANKEN - BEPERKTE ONDERSTEUNING DOOR OVERHEID

Poortwachters hebben te maken met veel verschillende overheidspartijen met eigen belangen.

Bijvoorbeeld ministerie van Financiën, ministerie van Justitie en Veiligheid, ministerie van Binnenlandse Zaken, Wwft-toezichthouders, andere toezichthouders zoals de Autoriteit Persoonsgegevens en Autoriteit Consument en Markt, FIU-NL, het OM en opsporingsdiensten (politie, FIOD, Koninklijke Marechaussee), overheidsdiensten (Douane), gemeenten en andere instanties met overheidstaken (Kadaster en KVK).

Het ontbreekt aan een eenduidig beleid (geen duidelijke prioritering).

Geen feedbackloop (lerend vermogen organisatie en motivatie).

KNELPUNTEN BANKEN - POORTWACHERSROL ONDER VERGROOTGLAS

De kans voor banken om (te) hard aangepakt te worden wanneer zij, naar de mening van de toezichthouder de poortwachtersrol niet of onvoldoende vervullen.

Resultaat is dat poortwachters zich gedwongen voelen om meer te doen dan nodig en 'rulebased' (compliance gericht) naleven in plaats van risicogebaseerd naleven.

KNELPUNTEN KLANTEN

Verminderde toegang tot het financiële stelsel/ de-risking.

Dit speelt met name bij particulieren en bedrijven met hogere integriteitsrisico's, bijvoorbeeld klanten uit industrieën waar veel contant geld in omloop is, verenigingen, stichtingen of PEP's.

Lange doorlooptijden bij aanvang van de dienstverlening en hogere administratieve lasten.

Zakelijke klanten hebben ongeveer 10 uur per rekening nodig om alle gevraagde informatie aan te leveren. Dit komt neer op € 800,- tot € 2.000,- aan kosten.

Bron: *Ongewenste effecten van de-risking voor klanten en banken 2022* (PWC)

KNELPUNTEN - TOEZICHTHOUDERS EN HET OM

De toezichthouders en het OM constateren dat poortwachters niet altijd voldoen aan de verplichtingen van de Wwft.

Mogelijke onderliggende oorzaken:

- Gebrekkige 'tone at the top' en onvoldoende aandacht en prioriteit voor het anti-witwasbeleid;
- Business boven compliance. Er wordt onvoldoende geïnvesteerd in systemen en capaciteit van personeel vanwege commerciële doelstellingen;
- Gebrekkige interne organisatie; en
- Cultuur van de organisatie.

ENKELE CIJFERS

In Nederland zijn circa 13.000 bankmedewerkers betrokken bij poortwachtersactiviteiten.

- Dat is 15 tot 20% van het totale aantal bankmedewerkers.
- Dit gaat gepaard met jaarlijks € 1,4 miljard aan kosten voor de sector.

In 2023 legden het OM en opsporingsdiensten in totaal voor € 363,5 miljoen beslag op geld en bezittingen in het criminele circuit. In 2022 en in 2021 was dit respectievelijk € 246 miljoen en € 368 miljoen (waarvan de helft als gevolg van het ontmantelen van een mixing-dienst voor cryptovaluta).

In 2023 meldden banken 672.000 van de in totaal 2.344.000 gemelde ongebruikelijke transacties.

Hiervan verklaarde FIU-NL 123.000 meldingen van banken als verdacht. Het totaal aantal verdacht verklaarde transacties was 181.000 (hier werd een bedrag van ruim € 25 miljard gelinkt).

MOGELIJKE OPLOSSINGEN I

Inzetten op samenwerking (rondetafelgesprekken tussen DNB en de bancaire sector in de NVB Standaarden).

Vanuit de **poortwachters**:

Een initiatief tot gezamenlijke transactiemonitoring (TMNL) is gesneuveld op grond van privacywetgeving.

Ontwikkelen van een gemeenschappelijke standaard op het gebied van KYC (KYC-taxonomie).

Het opzetten van waarschuwingssystemen. Het Protocol Incidentenwaarschuwingssysteem Financiële Instellingen (PIFI).

MOGELIJKE OPLOSSINGEN II

Door de **toezichthouder**:

Door een volledige, actuele sanctielijst en PEP-register beschikbaar te stellen aan poortwachters.

Sectorale en individuele terugkoppeling.

Een duidelijke keuze in de afweging van het belang van privacy enerzijds, en het voorkomen van witwassen en terrorismefinanciering anderzijds.

Aanwijzen van een nationale coördinator namens de overheid.

MIJN PERSOONLIJKE MENING

Maak als toezichthouder met elke bank afzonderlijke afspraken, omdat de diversiteit aan cliënten leidt tot verschillende inspanningsverplichtingen onder de Wwft (maatwerk).

Afspraken maken waar de focus op te leggen, teneinde echt risicogebaseerd te onderzoeken en monitoren.

Verlaag boetes.

Meld verdachte transacties in plaats van ongebruikelijke transacties.

BEDANKT VOOR JULLIE AANDACHT!

Dan is het nu tijd voor vragen...